

9^ο COLLOQUIUM

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΦΟΙΤΗΤΩΝ,
ΥΠΟΨΗΦΙΩΝ ΔΙΔΑΚΤΟΡΩΝ &
ΜΕΤΑΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΗΤΩΝ
2023 - 2024

ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ
ΔΗΜΟΚΡΙΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΡΑΚΗΣ

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ

Καλωσήρθατε στο Colloquium Μεταπτυχιακών Φοιτητών, Υποψηφίων Διδασκόντων και Μεταδιδακτορικών Ερευνητών του Τμήματος Ελληνικής Φιλολογίας. Το συνέδριο αυτό οργανώθηκε πρώτη φορά το 2014 από το Σύλλογο των φοιτητών με την υποστήριξη του Τμήματος Ελληνικής Φιλολογίας. Αποτελεί πλέον θεσμό που οργανώνεται κάθε χρόνο. Δικαίωμα συμμετοχής έχει οποιοσδήποτε μεταπτυχιακός και διδακτορικός φοιτητής από οποιοδήποτε πανεπιστήμιο, αρκεί το αντικείμενο σπουδών του να υπάγεται στα ενδιαφέροντα ενός από τους τομείς του Τμήματος Φιλολογίας. Ο Σύλλογος, επιπλέον, έχει τη δυνατότητα να εκδίδει τα πρακτικά των ανακοινώσεων των συνεδρίων.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Καλωσόρισμα

Ανακοινώσεις

A. Αρχαία Ελληνική Φιλολογία 4-5

B. Λατινική Φιλολογία 6

Γ. Πρόσληψη 7

Δ. Βυζαντινή Φιλολογία 8-11

ε. Νεοελληνική Φιλολογία 12-14

Κύριοι Ομιλητές 15

Ευρετήριο Ομιλητών 15

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

9 / 2

ΙΩΑΝΝΑ ΚΑΡΑΜΑΝΟΥ

Μία πολιτική ανάγνωση των

Θεσμοφοριαζουσών του Αριστοφάνη

10:15-
11:00

Οι *Θεσμοφοριάζουσες* έχουν μελετηθεί ευρέως ως προς την έμφυλη διάστασή τους και ως προς το δι-ειδολογικό «ανταγωνισμό» μεταξύ της κωμωδίας και της τραγωδίας. Η παρούσα εισήγηση στοχεύει να αναδείξει τη (λιγότερο μελετημένη) πολιτική διάσταση του έργου. Θα αναλυθούν λεπτομερώς τα κωμικά μέσα με τα οποία «εξουδετερώνεται» η περσική απειλή κατά του αθηναϊκού δημοκρατικού πολιτεύματος το 411 π.Χ. στη σφαίρα της αριστοφανικής ουτοπίας, με απώτερο σκοπό την εξάλειψή της από την αθηναϊκή πόλη.

9 / 2

ΕΛΕΑΝΑ ΓΟΥΓΟΥΣΗ

Υποψήφια Διδάκτωρ Τ.Ε.Φ. / Δ.Π.Θ.

Αφηγηματικές φωνές σε ελληνιστικά
επιγράμματα

11:15-
11:30

Το επίγραμμα ως λογοτεχνικό είδος αποτελεί την απόληξη μιας μακραιώνης εξέλιξης από τις αρχαϊκές εγχάρακτες επιγραφές, αναθηματικές ή επιτύμβιες, μέχρι και τα χριστιανικά επιγράμματα των βυζαντινών χρόνων. Το είδος αυτό έφτασε στην κορύφωση της δημοτικότητας και της τεχνικής κατά την ελληνιστική περίοδο. Ενώ, λοιπόν, αρχικά χρησιμοποιήθηκε για πρακτικούς σκοπούς ως αναθηματικό ή επιτύμβιο, αργότερα απέκτησε μια ηθικολογική ή σχεδόν φιλοσοφική διάσταση, μέσω μιας καλοδιατυπωμένης και σύντομης έκφρασης του συναισθήματος με θέματα τις μεταπτώσεις της ζωής και του θανάτου. Στη λογοτεχνική του μορφή αντικατέστησε το λυρικό ποίημα των προηγούμενων περιόδων αντιπροσωπεύοντας μια πλατιά ποικιλία κυρίως προσωπικών θεμάτων. Ποιήματα που φαινομενικά παρουσιάζουν κάποιο βάθος σκοπεύουν στην επίδειξη ευφυολογικής λογοτεχνικής μορφής. Παράλληλα, τα αφηγηματικά μοτίβα του προελληνιστικού επιγράμματος εξελίσσονται και γίνονται πιο πολύπλοκα, δίνοντας στον ποιητή το πεδίο για πρωτότυπα ποιητολογικά ευρήματα. Στο πλαίσιο αυτό θα εξετάσω επιγράμματα τριών ποιητών: α) του Ασκληπιάδη (Α.Ρ. 13.23 = ΗΕ XXXIII), το οποίο είναι περισσότερο ένα θρηνητικό ποίημα, παρά ένα γνήσιο επιτύμβιο ή επιδεικτικό επίγραμμα, β) του Καλλιμάχου (Α.Ρ. 7.525 και 415 = ΗΕ XXIX και XXX), τα οποία αποτελούν δύο παράδοξα επιτύμβια επιγράμματα ενός γιου για τον πατέρα του, στο οποίο ο πατέρας δεν κατονομάζεται, και ενός γιου για τον εαυτό του, ο οποίος ονομάζει τον εαυτό του μόνο με το πατρώνυμο, και τα οποία μπορούν να εξηγηθούν με την ελληνιστική προτίμηση για το *Ergänzungsspiel* (διακευμενικό παιχνίδι). γ) Τέλος, προχωρώντας στην αυτοκρατορική περίοδο, επιλέγω τον Αντίπατρο Σιδώνιο, εκπρόσωπο της φοινικικής σχολής, ο οποίος με μια συστάδα ελεγεϊκών δίστιχων (Α.Ρ. 9.720-724 = ΗΕ XXXVI-XL και Αντιπ. [Θεσσ.] GPh 84 = Α.Ρ. 9.728) εφαρμόζει τη μέθοδο της *variatio* επάνω σε ένα επίγραμμα του Λεωνίδα Ταραντίνου (Ρ.Α. 9.719 = ΗΕ LXXXVIII) μεταβάλλοντας με ευφάνταστο τρόπο τις αφηγηματικές φωνές.

ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΜΑΝΩΛΑ

Π.Μ.Σ. Δέξιππος, ειδίκευση Αρχαίας Ελληνικής
Φιλολογίας, Ε.Κ.Π.Α.

Η ηγετική μορφή του Κύρου: Η ελληνική
ιστοριογραφία συναντά τις ανατολικές παραδόσεις

9 / 2

11:30-
11:45

Μέσα σε ένα κλίμα διαρκών μετακινήσεων και πολιτισμικών επαφών, από την αρχαϊκή εποχή έως και την ύστερη αρχαιότητα, είναι εύλογη η σύζευξη διαφορετικών παραδόσεων σε έργα, τα οποία αναδεικνύουν θρυλικές ηγετικές μορφές. Στόχος της παρούσας ανακοίνωσης είναι να αποδειχθεί η ύπαρξη μιας αρχέτυπης φόρμουλας ως βασικού κορμού των αφηγήσεων, η οποία εμπλουτίζεται με παραδοσιακά στοιχεία και επεισόδια των τόπων, όπου αυτή αναπτύσσεται και διαδίδεται. Συνεπώς, Η ιστορία της γέννησης, της ανατροφής και της περιπετειώδους διαδρομής μέχρι την ανάληψη των βασιλικών καθηκόντων ακολουθεί μία σχεδόν στερεοτυπική πορεία διανθισμένη με λεπτομέρειες της εκάστοτε τοπικής παράδοσης, την οποία χαράσσει καθένας από τους ήρωες. Αυτό θα καταστεί εφικτό μέσα από την συγκριτική ανάλυση των διηγήσεων για τον Κύρο, βασιλιά των Περσών, με αυθεντικούς μύθους ηρώων και ευγενών από το αρχαίο Ιράν.

Ειδικότερα, θα γίνει, αρχικά, μια αναφορά στην θαυμαστή ζωή του Κύρου, η οποία μάλιστα ενσωματώνει μυθιστορικά μοτίβα (χρησμός προφητεύει την γέννηση ήρωα, έκθεση βρέφους, επάνοδος στον θρόνο ως νόμιμος διάδοχος κλπ.) και ιδιότητες (ιδιαίτερο σθένος, υπερφυσική όψη κλπ.) που συναντώνται σε ήρωες τόσο ανατολικών όσο και δυτικών παραδόσεων. Κατόπιν, θα εστιάσω στους ήρωες της ανατολικής μυθολογίας Κάι Χουσράου και Νταράμπ, οι οποίοι ανήκουν σε ένα ευρύ χρονολογικό φάσμα και συγκλίνουν ως προς τα γεγονότα του βίου και τα γνωρίσματα της προσωπικότητάς τους τόσο μεταξύ τους όσο και με τον Κύρο.

Βασική πηγή πληροφοριών για τον Κύρο συνιστά το πρώτο βιβλίο των *Ιστοριών* του Ηροδότου (1.107-130). Μια σημαντική παραλλαγή του μύθου, ωστόσο, σώζεται και στα αποσπάσματα από τα Περσικά του Κτησία, ενώ αναφορές υπάρχουν στον Φίλιππο του Ισοκράτη (5.66 & 5.132) και στην Κύρου παιδεία του Ξενοφώντα (1.2.1-2). Οι αφηγήσεις για τους ήρωες του Ιράν, από την άλλη, ανευρίσκονται στο ιρανικό έπος Σαχναμέ (Shahnameh) του Φιρντουσί (Ferdowsi) και στα ζωροαστρικά κείμενα της Αβέστα (Avesta).

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

9 / 2

ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ ΚΟΨΑΛΙΔΟΥ

Μεταδιδακτορική έρευνήτρια Τ.Ε.Φ./Δ.Π.Θ.)

11:45-
12:00

Λυρωδία: ή τέχνη τής συνοδείας του λόγου

Λυρωδός είναι αυτός που παίζει την λύρα και ταυτοχρόνως τραγουδά ή συνοδεύει τον λόγο του αυτοσχεδιάζοντας. Με αποσπάσματα από την Αρχαία Ελλάδα όπως του Ευριπίδη, του Πινδάρου, του Αθήναιου, του Μεσομήδη και του Σεικίλου με συνοδεία αρχαίες ελληνικής επτάχορδης λύρας θα ανοίξουμε την εισήγησή μας. Στη συνέχεια θα συνοδεύσουμε απόσπασμα από την Οδύσσεια του Ομήρου, αυτοσχεδιάζοντας στην αρχαία ελληνική επτάχορδη λύρα. Τέλος, θα ερμηνεύσουμε μία σύγχρονη μελοποίηση ενός ποιήματος της Σαπφούς σε μουσική του Νίκου Ξανθούλη αναβιώνοντας το αρχαίο ελληνικό μουσικό πνεύμα για τον σύγχρονο ερμηνευτή και ακροατή.

9 / 2

ΕΛΕΝΗ-ΑΚΡΙΒΗ ΓΙΑΛΑΜΑ

Υποψήφια διδάκτωρ Τ.Ε.Φ. / Δ.Π.Θ.

12:15-
12:30

Ειδύλλιον - Έπύλλιον: Τα ειδολογικά ερωτήματα που εγείρουν οι δυο λογοτεχνικοί όροι

Τα ειδολογικά ερωτήματα που τίθενται γύρω από το περιεχόμενο της θεοκρίτειας συλλογής πηγάζουν ήδη από τον τίτλο της. Η ονομασία Ειδύλλια για τα τριάντα σωζόμενα ποιήματα παραμένει σκοτεινής προέλευσης και σημασίας, ιδίως εφόσον τιτλοφορεί το σύνολο των ποιημάτων. Ο ίδιος ο ποιητής δεν τη χρησιμοποιεί πουθενά, ενώ τα περισσότερα από τα Σχόλια προβάλλουν μόνο την ετυμολογική προέλευση του όρου. Στη σημερινή εποχή, πάντως, η ίδια ονομασία στερείται κάποιοι ειδολογικού βάρους, το οποίο ενδεχομένως να έφερε η αρχική της σημασία. Σε αυτήν υπάγονται ανεξαιρέτως τα βουκολικά ποιήματα, οι αστικοί μίμοι, τα εγκωμιαστικά ποιήματα για τον Ιέρωνα και τον Πτολεμαίο Β', τα μυθολογικά και ερωτικά ποιήματα. Ομοίως, τα ποιήματα που είναι γραμμένα σε οποιαδήποτε διάλεκτο και σε οποιοδήποτε μέτρο ανήκουν σε αυτό το σύνολο. Πώς κατέληξε, λοιπόν, ο όρος να έχει συνδεθεί άρρηκτα με τη θεοκρίτεια ποίηση; Υποδηλώνει τελικά κάτι για τη φύση και το περιεχόμενό της;

Σε κάθε περίπτωση, η σημασία του όρου ειδύλλιον δεν είναι ανεξάρτητη από την υποκοριστική κατάληξή του. Ο συσχετισμός του με το έπύλλιον, έναν άλλον λογοτεχνικό όρο που αναφέρεται σε θεοκρίτεια ποιήματα με εξάμετρο στίχο και μυθολογικό περιεχόμενο (Ειδ. 13, 18, 22, 24, [25]), είναι οπωσδήποτε εύλογος. Στη δεύτερη περίπτωση, ωστόσο, πρόκειται για έναν όρο που χρησιμοποιήθηκε από τους κριτικούς της λογοτεχνίας πολύ αργότερα. Σε αντίθεση με την αρχαιότερη προέλευση της ονομασίας ειδύλλιον, μόλις τον 18° αι. ξεκινούν να καταγράφονται κάποια αρχαία κείμενα ως επύλλια. Παρόλα αυτά, μια παράλληλη εξέταση των δυο όρων θα φώτιζε σε κάποιον βαθμό τα κοινά σημεία τους.

Αποδίδονται σε διακριτά λογοτεχνικά είδη; Θα μπορούσαν αυτά να θεωρηθούν σύγχρονα, εφόσον η γένεσή τους χρονολογείται την αλεξανδρινή εποχή; Το βασικότερο: γιατί η αλεξανδρινή εποχή προσφέρεται για τέτοιου είδους ειδολογικές αναζητήσεις;

Η παρούσα εισήγηση θα επιχειρήσει να απαντήσει στα παραπάνω ερωτήματα, στηριζόμενη στις επικρατέστερες θεωρίες που έχουν διατυπωθεί για αυτά και τα σωζόμενα Σχόλια.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΛΕΝΟΣ

Υποψήφιος Διδάκτωρ Τ.Ε.Φ. / Δ.Π.Θ.

9 / 2

Η παρουσία του φυσικού τοπίου στον Ύμνο στη Δήμητρα του Καλλίμαχου: μια λογοτεχνική προσέγγιση

12:30-
12:45

Η παρουσία του φυσικού τοπίου στους άθικτους σωζόμενους ύμνους του Καλλίμαχου είναι συχνή και ποικίλη. Η εμπλοκή του θείου με το κοσμικό περιλαμβάνει και εμπριέχει σε μεγάλο βαθμό το θέμα της φύσης. Παράλληλα με τις ποιητικές συνδηλώσεις, θα διερευνηθεί αν μπορεί να εντοπιστεί συνειδητή γνώση και αξιοποίηση της βοτανικής. Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι να εξετάσει την παρουσία του φυσικού τοπίου στον Ύμνο στη Δήμητρα. Η Δήμητρα είναι μια θεά που συνδέεται κυρίως με τη βλάστηση και όχι με τα ζώα, διότι στον ύμνο του Καλλίμαχου προς τιμήν της θεάς κυριαρχούν τα ποώδη δέντρα, οι συμβολισμοί των οποίων θυμίζουν την Περσεφόνη και υπενθυμίζουν το δεσμό μητέρας-κόρης. Η Περσεφόνη, ήταν εξίσου στενά συνδεδεμένη με τη φύση, όπως τονίζεται από την ιστορία της απαγωγής τής από τον Άδη και τη θλίψη της Δήμητρας ως συνέπεια. Η συγκεκριμένη ιστορία ήταν γνωστή στο μορφωμένο κοινό της Αλεξάνδρειας κυρίως μέσω του ομηρικού ύμνου στη Δήμητρα (ν. 2) και, όπως θα δείξω, επανέρχεται στον ύμνο του Καλλίμαχου στη Δήμητρα κατά τη διάρκεια του εορτασμού των Θεσμοφοριών. Τα Θεσμοφόρια ήταν μια καθιερωμένη γιορτή προς τιμήν της Δήμητρας, η οποία αναβίωσε τη θλίψη της θεάς για την απώλεια της κόρης της. Θα εξετάσω πώς η φύση και η ύπαρξη ενός ειδυλλιακού τοπίου στον ύμνο του Καλλίμαχου προς τη Δήμητρα συμπληρώνει και συνάδει με το πλαίσιο της λατρείας και ειδικότερα, σύμφωνα με τα λόγια του αφηγητή, με τον εορτασμό των Θεσμοφοριών. Θα δείξω ότι η φύση στον συγκεκριμένο ύμνο συμμετέχει πράγματι στη θλίψη της Δήμητρας, υπογραμμίζοντας την άμεση σχέση της θεάς και τον παραδοσιακό της ρόλο στην ελληνική θρησκεία ως η κατεξοχήν θεά της γεωργίας και της καρποφορίας. Τέλος, η ύπαρξη των δέντρων και των φυτών (στ. 25-29) θα εξεταστεί από ποιητική σκοπιά.

ΛΑΤΙΝΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

9 / 2

ΒΑΪΟΣ ΒΑΪΟΠΟΥΛΟΣ

Τρώες, Έλληνες και Ρωμαίοι: με αφορμή το 8ο Βιβλίο της Αινειάδας.

17:30-
18:15

Με αφορμή κυρίως το όγδοο αινειαδικό βιβλίο εξετάζονται πτυχές της εξέλιξης των σχέσεων των Τρώων με τους Έλληνες, που διακρίνονται από ποικιλία και διακυμάνσεις, όπως σταδιακά διαμορφώνονται στην Αινειάδα.

9 / 2

ΑΡΤΕΜΙΣΙΑ ΑΡΧΟΝΤΟΓΕΩΡΓΗ

Μεταδιδακτορική ερευνήτρια Λατινικής
Φιλολογίας Τ.Ε.Φ. / Δ.Π.Θ.

18:30-
18:45

**Φύση και συναίσθημα: Μία οικοκριτική
ανάγνωση της ρωμαϊκής ερωτικής ελεγείας**

Η παρούσα ανακοίνωση επιχειρεί να προσεγγίσει τη ρωμαϊκή ερωτική ελεγεία μέσα από τον κριτικό φακό της Οικοκριτικής και να διερευνήσει τους περίπλοκους συσχετισμούς ανάμεσα στη φύση και τον άνθρωπο. Με επίκεντρο το έργο των ελεγειακών ποιητών (Προπέρτιος, Τίβουλλος, Οβίδιος) η ανακοίνωση θα εμβαθύνει στον τρόπο με τον οποίο αυτοί οι ποιητές εμπλέκονται με τον φυσικό κόσμο, για να εκφράσουν και να αντικατοπτρίσουν την πολυπλοκότητα της αγάπης, της επιθυμίας και της απώλειας στο μεταβαλλόμενο τοπίο της ερωτικής ποίησης. Εφαρμόζοντας την οικοκριτική προοπτική, επιχειρεί να αποκαλύψει την περιβαλλοντική συνείδηση (:) των ποιητών, εξετάζοντας τον τρόπο με τον οποίο απεικονίζουν τοπία, χρησιμοποιούν μεταφορές και διερευνούν τη συναισθηματική διαπλοκή μεταξύ των ανθρώπων εμπειριών και του φυσικού περιβάλλοντος.

9 / 2

ΚΟΜΝΗΝΟΣ-ΙΑΣΟΝΑΣ ΚΑΝΑΚΑΚΗΣ

Μεταπτυχιακός φοιτητής Τ.Ε.Φ. / Δ.Π.Θ., Π.Μ.Σ.
"Κείμενα και Πολιτισμός" Κλασική Ειδίκευση

18:45-
19:00

**Η Ιστορία των δύο ερωτευμένων (Historia de
duobus amantibus) του Enea Silvio Piccolomini,
η δομή της και οι κλασικές πηγές της**

Μετά από μια σύντομη παρουσίαση των εργογραφικών στοιχείων του συγγραφέα θα παρουσιαστεί σύντομα η δομή του ερωτικού μυθιστορήματος. Το έργο χωρίζεται σε Dedicatio (αφιέρωση) που απευθύνεται στον αυτοκρατορικό καγκελάριο Kaspar Schlick, την Praefatio (εισαγωγή) προς τον δάσκαλο του Piccolomini και γνωστό νομικό της Σιένα Marianno Sozzini, ο οποίος ζήτησε από τον Piccolomini να του αφηγηθεί μια ερωτική ιστορία.

Κατόπιν η επιστολή συνεχίζεται με το κυρίως μέρος του έργου, την αφήγηση της ιστορίας των δύο ερωτευμένων, η οποία επίσης μπορεί να διαιεθεί σε διάφορες θεματικές ενότητες. Η Historia αφηγείται τον παθιασμένο και παράνομο έρωτα μεταξύ μιας πανέμορφης νεαρής, παντρεμένης γυναίκας της Λουκρητίας, και του νεαρού και όμορφου Ευρύαλου, ακόλουθου του Αυτοκράτορα Σιγισμούνδου. Με την άφιξη του Αυτοκράτορα στη Σιένα οι δύο εραστής συναντιούνται και ερωτεύονται.

Ο ερωτάς τους παραμένει αρχικά κρυφός και μετά την ανταλλαγή των επιστολών τους θα εκδηλωθεί και θα καταφέρουν να συναντηθούν μετά από πολλές δυσκολίες. Στη συνέχεια της παρουσίασης αναφέρονται μερικές από τις ιστορικές πληροφορίες που χρησιμοποιεί ο Piccolomini για να ενισχύσει την αληθοφάνεια της ιστορίας του, όπως ιστορικά πρόσωπα και γεγονότα που συνέβησαν το έτος του δραματικού χρόνου της ιστορίας 1432-1433 μ.Χ. Τέλος, θα αναλυθούν ορισμένες από τις κλασικές πηγές που χρησιμοποιεί ο συγγραφέας για να διανθίσει το ύφος του και να αναδείξει βαθιά γνώση της κλασικής λογοτεχνίας στο κείμενό του. Οι πηγές προέρχονται από διάφορους συγγραφείς λογοτεχνικών ειδών, όπως η ελεγεία, η σάτιρα, το έπος, η ιστοριογραφία, η τραγωδία, η ηθική ιστοριογραφία, η μυθολογία και η λυρική ποίηση.

ΠΡΟΣΛΗΨΗ

9 / 2

19:00-
19:15

ΠΑΡΘΕΝΑ ΚΑΡΑΤΖΟΓΛΟΥ

Μεταδιδακτορική ερευνήτρια Τ.Ε.Φ. / Δ.Π.Θ.

Αρχαίες απηχήσεις στο ποίημα «Δικαία Έκδίκησης» του Γ. Τερτσέτη

Το ποίημα του Γεωργίου Τερτσέτη «Η Δικαία Έκδίκησης» του 1847 εκτός από τη χρήση της ζωντανής δημοτικής γλώσσας συνδυασμένη με τον βακχικό μύθο έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον λόγω του ομοφυλικού έρωτα του πρωταγωνιστή του. Το ποίημα αυτό παρουσιάζει πολλές ομοιότητες με το ποίημα της Ελληνιστικής Εποχής του Φανοκλή με τίτλο «Έρωτες ή καλοί». Και στα δύο ποιήματα ο τραγουδιστής, ο οποίος βασανίζεται από τον ανεκπλήρωτο έρωτά του για έναν όμορφο νέο, βρίσκει παρηγοριά στο τραγούδι του, όπως ακριβώς ο Ορφείας της μυθολογίας τραγουδά τον έρωτά του για τον όμορφο Κάλη, τον γιο του Βορέα. Το τραγούδι ενοχλεί τις γυναίκες και προκαλεί φθόνο σε αυτές για τις ερωτικές ηδονές και τις ελευθερίες που αυτές στερούνται και με ανεξέλεγκτη μανία σκοτώνουν τον τραγουδιστή. Και τα δύο ποιήματα τελειώνουν με έναν αιτιολογικό μύθο, χαρακτηριστικό στην ελληνιστική ποίηση, που εξηγεί τη σχέση του νησιού της Λέσβου με τη μουσική και την καταγωγή σπουδαίων μουσικών από αυτό. Η ομοιότητα ανάμεσα στο έργο του Φανοκλή και στο ποίημα του Τερτσέτη είναι χαρακτηριστική, όπως θα φανεί από τη διεξοδική σύγκριση ανάμεσα στα δύο έργα, καθώς υπάρχει η ίδια θεματολογία, τα ίδια μοτίβα και οι ίδιοι αιτιολογικοί μύθοι. Θα γίνει προσπάθεια να φανεί πως ο Τερτσέτης πιθανόν να γνώριζε τα λατινικά πρότυπα του Φανοκλή, δηλαδή τα Γεωργικά του Βεργίλιου και τις Μεταμορφώσεις του Οβίδιου. Παράλληλα όμως, υπάρχουν πολλές ομοιότητες και με το Σαπφικό Απόσπασμα 31V, όπου περιγράφεται η παθολογία του έρωτα. Γενικότερα, η απήχηση των σαπφικών ωδών υπάρχει έντονη στο ποίημα του Τερτσέτη και στο λεξιλόγιο που αυτός χρησιμοποιεί. Η μίμηση του έργου της Σαπφούς αποτελεί μια από τις πρώτες αναφορές στη νεοελληνική ποίηση του 19^{ου} αιώνα. Φαίνεται άλλωστε πως δεν μπορεί κανείς να αναφερθεί στον έρωτα και στην ποίηση, χωρίς να επηρεαστεί από τη μεγάλη ποιήτρια της αρχαιότητας.

9 / 2

19:15-
19:30

ΒΕΡΟΝΙΚΗ ΔΑΛΑΚΟΥΡΑ

Υποψηφία Διδάκτωρ Τ.Ε.Φ. / Δ.Π.Θ.

Η Μυθολογία του Ωραίου – Έρωσ και Χρόνος του Δημήτρη Καπετανάκη και η προσέγγιση του Συμπόσιου του Πλάτωνα σε Μετάφραση του Ιωάννη Συκουτρή: μία παρένθεση

Στο δοκίμιό του *Η Μυθολογία του Ωραίου*¹ ο Δημήτρης Καπετανάκης φιλοσοφώντας «γνήσια για την ωμορφιά²» αναπτύσσει τη δική του αντίληψη για το Ωραίο προσεγγίζοντας με τρόπο μοναδικά προσωπικό την Πλατωνική θεωρία περί Έρωτος.

Αναφέρεται στο Συμπόσιο και την μετάφρασή του από τον Ιωάννη Συκουτρή, παραθέτοντας, συγχρόνως, πλήθος στοιχεία -και στίχων- από την Γαλλική, Ιταλική και Γερμανική λογοτεχνία, κυρίως ποίηση, των οποίων το αντικείμενο είναι ο έρωτας και ο καθοριστικός ρόλος της Ομορφιάς σ' αυτόν. Ορίζοντας το Κάλλος ως «ως ένα από τα όρια, όπου προσκρούουν οι ανθρώπινες δυνατότητες.. με τον τραγικότερο τρόπο», ο Καπετανάκης θεωρεί ότι αυτή την «κάτοψη» η οποία θα αποτελεί πάντα ένα αίνιγμα, είναι εξαιρετικά δύσκολο να την προσεγγίσει ο άνθρωπος.

Με παραθέματα από το Συμπόσιο το οποίο αποτελεί και το έναυσμα για την ανάλυση της ουσίας της ωραιότητας, προχωρεί και στο επόμενο δοκίμιό του Έρωσ και Χρόνος (Ένα κεφάλαιο Ερωτικής Φιλοσοφίας), σε μία παράλληλη υποστήριξη, εν μέσω βέβαια ερωτηματικών, για το πόσο είναι εφικτό το «αιώνιο» στον έρωτα.

Ο Καπετανάκης, όπως ακριβώς και ο Συκουτρή, τολμά μια σαφή αντιπαράθεση ανάμεσα στην έννοια «Φιλόσοφος» και «Φιλολόγος». Θεωρεί τον Πλάτωνα καλλιτέχνη επίσης -ή κυρίως;- ταυτιζόμενος με τον Έλληνα Φιλολόγο και Μεταφραστή, και επιχειρεί στο Έρωσ και Χρόνος, δοκίμιο αναπόσπαστα δεμένο με το προηγούμενο, μία εκ βαθέων ανάλυση του Φαίδρου του Πλάτωνα, η οποία όμως θα μας απασχολήσει εδώ μόνον ως προς τις Σωκρατικές αναφορές για τον Έρωτα.

Θα επιμείνω περισσότερο στις αναφορές και τα σχόλια του Δ. Καπετανάκη για το Συμπόσιο, στοιχεία τα οποία αποκαλύπτουν την επίδραση του έργου του Πλάτωνα στο δικό του δοκιμιακό έργο.

Σίγουρα ο Συκουτρήs ε γνώριζε το έργο του Δ.Καπετανάκη πριν μεταφραστεί στα ελληνικά. Η αναφορά στον ποιητή Στέφαν Γκέοργκε (1868-1933), του οποίου το έργο και ο καλλιτεχνικός περίγυρος απασχόλησε επίσης τον Ι. Συκουτρή, θα γίνει μέσα στο χρονικά περιορισμένο πλαίσιο μιας πρόδρομης ανακοίνωσης.

¹ Μυθολογία του Ωραίου, Αρχαίον Φιλοσοφίας και Θεωρίας των Επιστημών, Ιανουάριος 1937.

Έρωσ και Χρόνος, Αθήνα 1939, Μετάφρασις από τα Γερμανικά: Liebe und Zeit von Demetrios Kapetanakis, Heidelberg, 1936

² Ακολουθούμε την ορθογραφία του συγγραφέα.

Για την συγγραφή του παρόντος κεφαλαίου χρησιμοποιήσαμε την 1^η Έκδοση των Εκδόσεων ΓΑΛΑΞΙΑΣ, 1971.

ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

10/2 ΣΟΦΙΑ ΚΟΤΖΑΜΠΑΣΗ Διαβάζοντας και αντιγράφοντας παλαιότερα κείμενα τον 15ο αιώνα

10:00-
10:45 Με βάση τα έργα και τα αποσπάσματα έργων της αρχαίας ελληνικής και της βυζαντινής γραμματείας που παραδίδονται στον κώδικα Par. gr. 1310 θα διερευνηθούν τα αναγνωστικά ενδιαφέροντα του γραφέα και των συγχρόνων του κατά τον 15ο αιώνα.

10/2 ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΖΗΛΙΑΣΚΟΠΟΥΛΟΥ Υποψήφια διδάκτωρ Τ.Ε.Φ. / Δ.Π.Θ. Υπερβαίνοντας τα εσκαμμένα: όταν το 11:00- συναίσθημα υπερνικά τις νόρμες. Η σχέση 11:15 δασκάλου μαθητή στην αλληλογραφία του Λιβανίου

Οι επιστολές ήταν ένα βασικό στοιχείο της επικοινωνίας στο Βυζάντιο, καθώς υπήρξαν το μέσο για την ανταλλαγή πληροφοριών αλλά και για τη δημιουργία διαπροσωπικών, επαγγελματικών και κοινωνικών σχέσεων. Κατά την ύστερη αρχαιότητα η επιστολογραφία ως είδος επικοινωνίας αξιοποιούσε όλες τις ρητορικές τεχνικές, των οποίων οι επιστολογράφοι υπήρξαν εξαιρετικοί γνώστες. Οι ρητορικοί τόποι και τα ρητορικά σχήματα, χρησιμοποιήθηκαν για την δημιουργία πειστικών επιχειρημάτων, που θα επέφεραν το επιδιωκόμενο κάθε φορά αποτέλεσμα. Οι συναισθηματικά φορτισμένες λέξεις, τα σχήματα λόγου και οι αφηγηματικές τεχνικές βοηθούν στην πρόκληση των κατάλληλων εκείνων συναισθημάτων που θα επιφέρουν το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα στο νου των ακροατών και θα οδηγήσουν στην ορθοπραξία. Ο Λιβάνιος, ρητοροδιδάσκαλος μεγάλης εμπέλειας και φήμης, όπως ήταν φυσικό ήταν σε μεγάλο βαθμό εξοικειωμένος με όλα τα παραπάνω, όμως σε κάποιες επιστολές παρατηρούνται κάποιες ενδείξεις ότι υπερβαίνει το μέτρο στη χρήση και στην έκφραση των συναισθημάτων. Εύλογα λοιπόν τίθεται ο προβληματισμός αν ο ικανότατος αυτός δάσκαλος εκτροχιάζεται εξαιτίας της προσωπικής του σχέσης με τους μαθητές του ή εσκεμμένα επιδιώκει να δημιουργήσει μια εντονότερη συναισθηματική σχέση.

10/2 ΙΩΑΝΝΑ ΧΑΤΖΗΡΑΦΗΛΙΔΟΥ Υποψήφια διδάκτωρ Βυζαντινής Φιλολογίας Δ.Π.Θ. 11:15- 11:30 **Αγιολογία και Χρονογραφία της Μέσης Βυζαντινής Περιόδου (8ος-12ος αιώνες)**

Η χρονογραφία ως κειμενικό είδος αντιπροσωπεύει την πρωτοπορία και την πρωτοτυπία, καθώς αποτέλεσε ένα βυζαντινό προϊόν και θεωρείται αναπόσπαστο κομμάτι έκφρασης της τότε κοινωνίας. Εν αντιθέσει με τα αμιγώς ιστορικά κείμενα, στην χρονογραφία η ακριβής και κοινή παράθεση πληροφοριών αποτελούσε δείγμα αξιοπιστίας και ήταν απαραίτητη για την ευρεία αποδοχή του έργου.

Σαφώς, σε κείμενα τόσο περιεκτικά και πλούσια τόσο σε έκταση όσο και σε πληροφορίες δεν θα μπορούσε να μην υπάρχει κάποια αλληλεπίδραση-εμπλοκή με άλλα κείμενα που εντάσσονται σε διαφορετικό είδος. Στόχος τόσο της διατριβής μου είναι η ανάδειξη των σχέσεων που ενυπάρχουν σε χρονογραφίες και κείμενα αγιολογικού περιεχομένου. Αυτές μπορούν να αφορούν περιεχόμενο ή κειμενικούς δείκτες που εμφανίζονται στα εκάστοτε κείμενα. Στην παρουσίαση πρόκειται να γίνει αναφορά σε κείμενα από τα δύο αυτά κειμενικά είδη της Μέσης Βυζαντινής Περιόδου.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΣΚΙΑΘΙΤΗΣ 10/2 Υποψήφιος διδάκτωρ Βυζαντινής Φιλολογίας Δ.Π.Θ. 11:30- 11:45 **Παρουσίαση της χειρόγραφης παράδοσης του τρίτου θεομητορικού κανόνα του Κλήμεντος του υμνογράφου**

Στην παρούσα ομιλία θα ασχοληθώ με την παρουσίαση της χειρόγραφης παράδοσης του τρίτου θεομητορικού κανόνα του Κλήμεντος του υμνογράφου, καθώς και με τη σχέση των σωζόμενων πηγών. Πρόκειται για έναν ανέκδοτο κανόνα, ο οποίος διασώζεται σε 6 χειρόγραφα. Ανακάλυψα πως κάποια τροπάρια του απαντούν και σε έναν άλλο θεομητορικό κανόνα, που βρίσκεται εκδεδομένος στο θεοτοκάρion του αγίου Νικοδήμου του Αγιορείτου. Κανένας από τους σωζόμενους φορείς της χειρόγραφης παράδοσης δεν φαίνεται να αποτέλεσε πρότυπο των υπολοίπων, και γι' αυτό συμπεριέλαβα όλα τα χειρόγραφα στην κριτική έκδοση του κανόνα.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ ΜΑΝΩΛΗ 10/2 Υποψήφια Διδάκτωρ Τ.Ε.Φ. / Δ.Π.Θ.) **Ο «άληπτος λόγος και ένωτικός» του Ιωσήφ 11:45- Βρυεννίου και ο ορθόδοξος οικουμενισμός του 12:00**

Ο Ιωσήφ Βρυένιος (1350 - 1431), μεγάλος θεολόγος και υπέρμαχος του ησυχαστικού κινήματος, γνωρίζοντας επαρκώς θέματα που αφορούσαν την ένωση των εκκλησιών, έχοντας συνομιλήσει με αντιπροσώπους των Λατίνων ως εκπρόσωπος της εκκλησίας της Κωνσταντινούπολης, ασχολούνταν με τον τρόπο υλοποίησης της ένωσης μέχρι το τέλος της ζωής του. Στη σύνοδο Φερράρας-Φλωρεντίας, που άρχισε στη Φερράρα στις 9 Απριλίου του 1438, λίγο μετά τον θάνατο του Ιωσήφ Βρυεννίου, ο αυτοκράτορας Ιωάννης Η' Παλαιολόγος, επιθυμώντας με κάθε τρόπο την ένωση και για να αποδείξει πως αυτή ήταν σύμφωνη με την πρόθεση προγενέστερων θεολόγων, αναφέρθηκε σε έναν «άληπτο λόγο και ένωτικό» που φέρεται να του εκμυστηρεύτηκε ο Ιωσήφ Βρυένιος για την ένωση των εκκλησιών. Κάνοντας μνεία στη συνάντηση που είχε με τον Ιωσήφ Βρυένιο στο κελί του, στο δοκάρι του οποίου κρεμόταν «σφαιροειδές κάτοπτρον», δήλωσε πως ο Βρυένιος του είπε ότι, όπως το είδωλο του κατόπτρου είναι άληπτο, αφού δεν μπορεί κανείς να το πιάσει με την αφή του και να το κρατήσει, «οὕτως ἐστὶν καὶ ὁ λόγος ἐκεῖνος ἄληπτος καὶ ένωτικός».

ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Πολλοί ερευνητές ασχολήθηκαν με την ύπαρξη και το περιεχόμενο αυτού του λόγου. Παρά τις αμφιβολίες που διατυπώνονται, στα έργα του Βρυεννίου και στους λόγους με τους οποίους συμμετείχε στις συζητήσεις που προηγήθηκαν της συνόδου Φερράρας-Φλωρεντίας, αναδεικνύεται η ακράδαντη πεποίθησή του ότι η ένωση μπορεί να γίνει μόνον αν στηριχτεί στην ενότητα της πίστεως, στη διαφύλαξη της δογματικής αλήθειας της Εκκλησίας. Ως γνήσιος ομολογητής της πίστης του, ήταν αυτός που είπε τον γνωστό λόγο: «Οὐκ ἄρνησόμεθα σε, φίλη Ὁρθοδοξία· οὐ ψευσόμεθα σου πατροπαράδοτον σέβας· ἐν σοὶ ἐγεννήθημεν, καὶ σοὶ ζῶμεν, καὶ ἐν σοὶ κοιμηθησόμεθα· εἰ δὲ καλέσει καιρὸς, καὶ μυριάκις ὑπὲρ σοῦ τεθνηξόμεθα». Η μαχητική του στάση θα μπορούσε να συνεπάγεται αδιαλλαξία. Ωστόσο, είναι θαυμαστός ο τρόπος που προσεγγίζει το θέμα, η υποδείξεις του για την εφαρμογή της οικονομίας, αλλά και ο γνήσιος ορθόδοξος οικουμενισμός του.

10/2

ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΥΤΑΥΤΣΗΣ

Υποψήφιος Διδάκτορας Βυζαντινής Φιλολογίας,
Τ.Ε.Φ. / Δ.Π.Θ.

12:30-
12:45

Οι κώδικες του Δανιήλ Ρακενδύτου της Ιεράς Μονής Κωνσταμονίτου του Αγ. Όρους

Ο Δανιήλ Ρακενδύτης ή Ρακένδυτος¹, μοναχός της Ι. Μ. Κωνσταμονίτου υπήρξε ένας εκ των γνωστότερων γραφέων του 16^{ου} αιώνα στο Άγ. Όρος. Αποδίδονται σ' αυτόν 10 χειρόγραφα, δύο βρίσκονται στην Εθνική Βιβλιοθήκη της Γαλλίας [κώδ. 306 (diktyon 49447) & 307 (diktyon 49448)] και οχτώ στο Αγ. Όρος εκ των οποίων έξι είναι στη βιβλιοθήκη της Ι. Μ. Κωνσταμονίτου [κωδ. 4 (= A/A Λάμπρου 440, diktyon 25918), 6 (= A/A Λάμπρου 442, diktyon 25920), 8 (= A/A Λάμπρου 444, diktyon 25922), 9 (= A/A Λάμπρου 445, diktyon 25923), 10 (= A/A Λάμπρου 446, diktyon 25924), 29 (= A/A Λάμπρου 465, diktyon 25943)], ένας στη βιβλιοθήκη της Ι. Μ. Μ. Βατοπαιδίου [κωδ. 14 (diktyon 18161)]² και ένας στη βιβλιοθήκη της Ι. Μ. Μ. Λαύρας [κωδ. Λ. 37 (= A/A Ευστρατιάδης 1527, diktyon 28548)]. Στη παρούσα ανακοίνωση θα παρουσιαστούν τα κωδικολογικά στοιχεία των κωδίκων της συλλογής της Ι. Μ. Κωνσταμονίτου που αποδίδονται στον Δανιήλ (είδος χαρτιού, κατάσταση κωδίκων, οργάνωση τετραδίων, υδατόσημα, σύστημα και σχήμα χαρακώσης, στάχωση κ.α.).

¹ Λ. Πολίτης, *Αγιορείτες βιβλιογράφοι του 16^{ου} αιώνα*. Ελληνικά, 15, 1957 (σελ. 355-384).

² E. Lamberz, *Katalog der griechischen Handschriften des Athosklosters Vatopedi*, 2, Band 1, Codices 1-102, Thessaloniki 2006 (s. 94-100).

ΕΛΕΝΗ ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΥ

10/2

Υποψηφία Διδάκτωρ Τ.Ε.Φ. / Δ.Π.Θ.

Παρασελίδες σημειώσεις στο χρονογραφικό έργο του Ιωάννη Ζωναρά «Έπιτομή Ἱστοριῶν»

12:45-
13:00

Οι παρασελίδες σημειώσεις, τόσο στους ιστορικούς όσο και στους χρονογράφους, αποτελούν ένα ερευνητικό πεδίο που άρχισε να μελετάται τα τελευταία χρόνια. Υπήρξαν μεμονωμένες μελέτες παλιότερα, αλλά αποτελούσαν την εξαίρεση. Μία από αυτές είναι και η περίπτωση της έκδοσης της Έπιτομής Ιστοριῶν από τον Büttner-Wobst (Volume III, 1897), ο οποίος συμπεριλαμβάνει τους περιγραφικούς πλαγιότιτλους σε ξεχωριστό υπόμνημα. Τους αντλεί από τους εξής κώδικες: Vidobonensis 16, Par. gr. 1715, Mon. gr. 324 και 325, Mon. gr. 93.

Ωστόσο, παρόλο που η σημασία της παρουσίας των παρασελίδων σημειώσεων στα χρονογραφικά αλλά και ιστορικά κείμενα, μοιάζει να είναι εμφανής, δεν έχουν, μέχρι σήμερα, αξιοποιηθεί από την έρευνα σε ικανοποιητικό βαθμό. Τα σχόλια αυτά είναι γραμμένα από βυζαντινούς και μεταβυζαντινούς αναγνώστες, οι οποίοι είναι αντιγραφείς, συγγραφείς, κτήτορες του χειρογράφου ή και απλοί χρήστες βιβλίων σε μια βιβλιοθήκη, ένα αρχείο ή και μια ιδιωτική βιβλιοθήκη. Μέσω των σχολίων που σημειώνονται στην ύα του χειρογράφου ή και ανάμεσα στις γραμμές του τρέχοντος κειμένου, παρέχονται πληροφορίες στον σύγχρονο μελετητή για τον τρόπο που οι αναγνώστες της εποχής αντιλαμβάνονταν, κατανοούσαν και επεξεργάζονταν τα κείμενα.

Επομένως, οι παρασελίδες σημειώσεις λειτουργούν σε σχέση με το τρέχον κείμενο συμπληρωματικά, επεξηγηματικά, περιγραφικά και ερμηνευτικά. Στην πραγματικότητα, είναι οι «μάρτυρες» του τρόπου ανάγνωσης των προηγούμενων αναγνωστών και μπορούν να επηρεάσουν την πρόσληψη του τρέχοντος κειμένου από τους μελλοντικούς αναγνώστες.

ΓΙΑΝΝΟΥΛΑ ΚΑΖΑΚΟΥ

10/2

Υποψηφία Διδάκτωρ Τ.Ε.Φ. / Δ.Π.Θ.

Νικηφόρος Χούμνος: μερικές παρατηρήσεις κατά την κριτική έκδοση δύο έργων του

18:00-
18:15

Αντικείμενο της εισήγησης είναι ο βυζαντινός λόγιος της εποχής των Παλαιολόγων Νικηφόρος Χούμνος (1250-1327) και η κριτική έκδοση των έργων του Περί τῆς θρηπτικῆς καὶ αἰσθητικῆς ψυχῆς και Περί τοῦ ὅτι μηδέν ἄδύνατον. Αρχικά θα παρουσιαστούν συνοπτικά τα δύο έργα με μια σύντομη περιληψη του περιεχομένου τους. Στη συνέχεια θα γίνει αναφορά στη χειρόγραφη παράδοση των δύο έργων και στην περιγραφή των χειρογράφων και της σχέσης που έχουν μεταξύ τους. Έπειτα θα ακολουθήσει η παρουσίαση τμημάτων του κειμένου με παρατηρήσεις πάνω σε συγκεκριμένες λέξεις/φράσεις και πώς αυτές παραδίδονται στα τέσσερα χειρόγραφα όπου συναντούμε το έργο. Τέλος, θα διατυπωθούν συμπεράσματα και προβληματισμοί σχετικά με την κριτική έκδοση των δύο έργων.

ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΜΑΝΙΑΣ

10/2 Υποψήφιος διδάκτορας Βυζαντινής Φιλολογίας Δ.Π.Θ.

18:15-
18:30 **Η ερμηνεία του Α' Κανόνα στην Κοίμηση της Θεοτόκου του Κοσμά του Μελωδού από τον άγιο Νικόδημο τον Αγιορείτη στο Εορτοδρόμιον**

Στα σκοτεινά χρόνια της Τουρκοκρατίας ο άγιος Νικόδημος ο Αγιορείτης, πρωτεργάτης των Κολλυβάδων και συνεχιστής της φιλοκαλικής αναγέννησης και της ησυχαστικής παράδοσης δημιούργησε ένα τεράστιο συλλεκτικό, εκδοτικό και συγγραφικό έργο συνεχίζοντας την αυθεντική πατερική παράδοση που απειλούνταν από τη λήθη και από ξενόφερτες τάσεις. Με αυτό το σπουδαίο έργο ανανέωσε το θρησκευτικό και ηθικό βίο των Ελλήνων και συνέβαλε στην προετοιμασία για την Επανάσταση του 1821.

Μέσα στα έργα του διαφαίνεται η άριστη γνώση της ελληνικής γλώσσας και η φιλολογική του δεινότητα και ο ίδιος εκτός από κορυφαίος υμνογράφος υπήρξε και σπουδαίος ερμηνευτής σε μια περίοδο που υπήρχε η τάση μέσω της ερμηνείας αγιολογικών και υμνολογικών κειμένων να επανασυνδεθεί το υπόδουλο Γένος με την εκκλησιαστική και νηπτική παράδοση (Μαρνέλλος, 2002· Κακλαμάνος, 2018 & Παπαντωνίου, 2019). Το Εορτοδρόμιον είναι ερμηνευτικό έργο που έγραψε ο άγιος Νικόδημος στην Καψάλα του Αγίου Όρους το 1806 και αφιέρωσε στο Μητροπολίτη Δαλματίας Βενέδικτο. Στο Εορτοδρόμιον ο άγιος Νικόδημος σχολιάζει και ερμηνεύει Κανόνες στις Δεσποτικές και Θεομητορικές γιορτές που συνέθεσαν οι άγιοι Κοσμάς ο Μελωδός και Ιωάννης ο Δαμασκηνός, βασιζόμενος σε ερμηνείες από τη βυζαντινή εποχή κάποιου Ανώνυμου ερμηνευτή που ερμήνευσε ανεπιτυχώς τους Κανόνες και του Θεόδωρου Πρόδρομου ή αλλιώς Πτωχοπρόδρομου που τους ερμήνευσε λίγο καλύτερα (Καραϊσαρίδης, 1998).

Όπως εξηγεί ο άγιος Νικόδημος, «οι Κανόνες ήταν γραμμένοι σε γλώσσα υψηλή, δογματική και αρχαία και ήταν ακατάληπτη για τους αγραμμάτους. Επιπλέον, τα υψηλά και θεολογικά νοήματα των ιαμβικών Κανόνων των Χριστουγέννων, των Θεοφανείων και της Πεντηκοστής ήταν δυσνόητα και για τους απλοϊκούς αδελφούς αλλά και για τους ειδήμονες των ελληνικών γραμμάτων, οπότε επιχειρήσαμε να εξηγήσουμε με απλό τρόπο τους ασματικούς κανόνες για να ωφελήσουμε τους μεν απλοϊκούς αδελφούς με την απλή εξήγησή τους, τους δε ειδήμονες με την έκδοσή τους. Εξάλλου, παρακινηθήκαμε και από άλλους αδελφούς που είναι ζηλωτές των καλών και εραστές της κοινής ωφέλειας του γένους των ορθοδόξων... ο σοφός Θεόδωρος δεν είχε ερμηνεία στον Κανόνα του Ευαγγελισμού, της Αναλήψεως, στον ιαμβικό κανόνα της Πεντηκοστής και στους Κανόνες της Κοιμήσεως, εμείς αναλάβαμε να τους ερμηνεύσουμε» (Παυλόπουλος, 1976).

Οι Κανόνες που συνέθεσε ο άγιος Κοσμάς ο Μελωδός και ερμήνευσε ο άγιος Νικόδημος ο Αγιορείτης είναι οι Κανόνες της Υψώσεως του Τιμίου Σταυρού, της Γέννησης του Χριστού, των Θεοφανείων, της Υπαπαντής, των Βαΐων, της Μεγάλης Εβδομάδας μέχρι το Μεγάλο Σάββατο, ο πρώτος Κανόνας της Πεντηκοστής, ο πρώτος Κανόνας της Μεταμορφώσεως του Σωτήρος και ο πρώτος Κανόνας της Κοιμήσεως της Θεοτόκου.

Η παρούσα εργασία σκοπό έχει να μελετήσει την ερμηνεία του πρώτου Κανόνα του Κοσμά του Μελωδού στην Κοίμηση της Θεοτόκου από τον άγιο Νικόδημο τον Αγιορείτη στο Εορτοδρόμιο, να ερευνησει τον επιστημονικό τρόπο εργασίας του, να καταδείξει τις μεθόδους του, να διερευνήσει τις πηγές του, να κατονομάσει και να υπογραμμίσει τις αρχές που ακολουθεί και να διασαφηνίσει τις γραμματολογικές προσεγγίσεις του με συμπληρωματικά σχόλια.

10/2

ΕΛΕΝΗ ΖΛΑΤΙΝΗ

Υποψηφία Διδάκτωρ Τ.Ε.Φ. /Δ.Π.Θ. 18:30-
**Βυζαντινές Σπουδές και Κοινωνία: Μια μελέτη 18:45
για την εξωστρέφεια της επιστημονικής
κοινότητας και την αντιμετώπιση του κοινού**

Η διπλωματική διδακτορική εργασία που ξεκινάει με τίτλο «Βυζαντινές Σπουδές και Κοινωνία: Μια μελέτη για την εξωστρέφεια της επιστημονικής κοινότητας και την αντιμετώπισή της του κοινού», έχει ως αντικείμενο την προσέγγιση των Βυζαντινών Σπουδών από την επιστημονική κοινότητα, καθώς και την αντιμετώπιση και την πρόσληψή τους από την Ε.Κ.Π.Α. ιδεωτική κοινότητα όλων των βαθμίδων, τους αρμόδιους φορείς και το ευρύ κοινό.

Στη παρουσίαση αυτή, θα παρουσιαστούν τα ερευνητικά ερωτήματα που θα διερευνηθούν, καθώς και η μεθοδολογία που πρόκειται να ακολουθηθεί στην έρευνα αυτή.

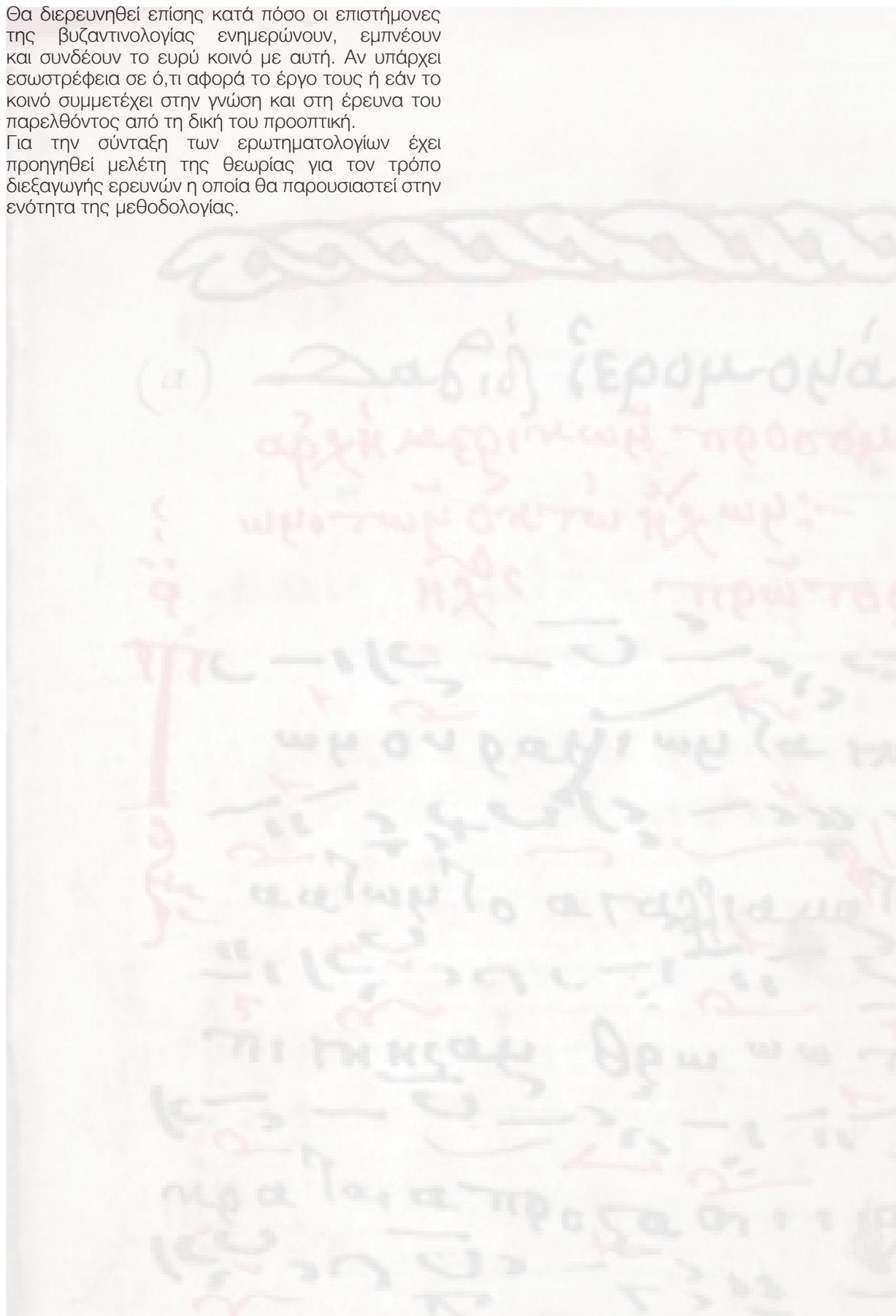
Συγκεκριμένα, θα διεξαχθεί βιβλιογραφική έρευνα, ώστε να εντοπιστεί αν υπάρχουν άλλες μελέτες που έχουν υποστηρίξει τα αποτελέσματα που θα αναδειχθούν μέσω της δικής μας έρευνας ή αν έχει γενικότερα απασχολήσει παρόμοιες ομάδες επιστημόνων ο ευρύτερος θεματικός πυρήνας αυτής. Για την υλοποίηση αυτού του σκοπού αξιοποιούνται διαδικτυακές πηγές.

Στη συνέχεια, θα διεξαχθεί έρευνα μέσω ερωτηματολογίων τα αποτελέσματα των οποίων θα παρουσιαστούν στο τελευταίο μέρος της εργασίας. Η έρευνα απευθύνεται σε συγκεκριμένες πληθυσμιακές ομάδες από όλες τις βαθμίδες Ε.Κ.Π.Α. ιδέωσης. Στόχος είναι να διερευνηθεί η επίδραση της Βυζαντινής πολιτισμικής κληρονομιάς στο ευρύ κοινό, να αποσαφηνιστεί η αποδοχή της από αυτό και να εξεταστεί εάν αποτελεί ενδιαφέρον αντικείμενο.

ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Θα διερευνηθεί επίσης κατά πόσο οι επιστήμονες της βυζαντινολογίας ενημερώνουν, εμπνέουν και συνδέουν το ευρύ κοινό με αυτή. Αν υπάρχει εσωστρέφεια σε ό,τι αφορά το έργο τους ή εάν το κοινό συμμετέχει στην γνώση και στη έρευνα του παρελθόντος από τη δική του προοπτική.

Για την σύνταξη των ερωτηματολογίων έχει προηγηθεί μελέτη της θεωρίας για τον τρόπο διεξαγωγής ερευνών η οποία θα παρουσιαστεί στην ενότητα της μεθοδολογίας.

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

11/2

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΑΓΓΕΛΑΤΟΣ

**Σύγχρονες διαμεσικές και διακαλλιτεχνικές
προσεγγίσεις της λογοτεχνίας**

10:00-
10:45

Οι διαμεσικές και διακαλλιτεχνικές προσεγγίσεις στη λογοτεχνία ορίζουν ένα νέο ερευνητικό πεδίο στις λογοτεχνικές και πολιτισμικές σπουδές, στο πλαίσιο του οποίου το ερευνητικό ενδιαφέρον στρέφεται στις σχέσεις αλληλοπεριχώρησης μεταξύ της λογοτεχνίας και των Καλών Τεχνών. Ενδιαφέρουν, λοιπόν, οι τροπολογίες βάσει των οποίων μπορεί να ερμηνευτεί το ευρύ φάσμα των συγκλίσεων του λογοτεχνικού λόγου με τις Καλές Τέχνες. Τα παραδείγματα που θα αναφερθούν αφορούν στη Νεοελληνική Λογοτεχνία του 20ού κι 21ου αιώνα, ιδιαίτερα δε συνδέονται με τη μεταπολεμική νεοελληνική ποίηση και τη συνάφειά της με τη γλυπτική

11/2

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ ΜΗΤΣΟΥ

Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια Νεοελληνικής
Ειδίκευσης Τ.Ε.Φ. / Δ.Π.Θ.

11:00-
11:15

**Η πολιτική διάσταση της Σοφόκλειας
Αντιγόνης μέσα από το πρίσμα της Κατοχής
και του Εμφυλίου Πολέμου στον θεατρικό
διάλογο του Άρη Αλεξάνδρου**

Στόχος της ανακοίνωσης είναι να παρουσιάσει τα πρώτα αποτελέσματα σχετικά τη συγκριτική εξέταση της αρχαίας τραγωδίας *Αντιγόνη* του Σοφοκλή και του ομότιτλου θεατρικού διαλόγου του Άρη Αλεξάνδρου με έμφαση στις *εξωλογοτεχνικές* παραμέτρους. Προσεγγίζεται, λοιπόν, η *παραγωγική πρόσληψη* της Σοφόκλειας *Αντιγόνης* στο έργο του Άρη Αλεξάνδρου ενώ παράλληλα παρουσιάζεται ένας από τους βασικούς κοινούς τόπους σύγκρισης των δύο έργων: το πολιτικό και το ιστορικό πλαίσιο μέσα στο οποίο «γεννήθηκαν». Σε άμεση σχέση με τη «γέννηση» των δύο έργων βρίσκονται και οι συγγραφείς τους, όχι ως απλοί παρατηρητές ή «γραφείς» της ιστορίας, αλλά ως αυτόπτες και ενεργοί δρώντες στις εκάστοτε ιστορικές-πολιτικές συνθήκες. Ο Σοφοκλής αν και διδάσκει την *Αντιγόνη* σε ειρηνικό πλαίσιο (:441), διαισθάνεται τις αλαζονικές προθέσεις επεκτατισμού της Αθήνας, σε μια εποχή έχει ήδη εδραιώσει τη δύναμή της σε όλα τα επίπεδα, έχοντας υπόψη του τη σύγκρουση ανάμεσα στην έννομη τάξη και στις μακράιωνες ηθικές αξίες και παραδόσεις. Ο Άρης Αλεξάνδρου γράφει το έργο του μέσα σε μια πολυτάραχη εποχή για την Ελλάδα (το 1949 γράφει την *Αντιγόνη* για πρώτη φορά, το έργο σκίζεται από τον συγγραφέα και ξαναγράφεται δύο χρόνια μετά, το 1951), εξόριστος στον Αϊ Στράτη για τις πολιτικές του πεποιθήσεις και έχοντας την δική του ιδεολογία ως προς την ηθική τάξη των πραγμάτων.

Στον θεατρικό αυτό διάλογο που ανέβηκε στο θέατρο μόλις το 2002/3, ο Άρης Αλεξάνδρου παρουσιάζει με τους ίδιους ήρωες, δύο Πράξεις (Κατοχή, Εμφύλιος), εναλλάσσοντας όμως κάθε φορά τα χαρακτηριστικά και τις ιδέες τους. Τόσο ο Σοφοκλής όσο και ο Άρης Αλεξάνδρου βρίσκονται αντιμέτωποι με ηθικά διλήμματα, απομακρυσμένοι από τον εξουσιαστικό λόγο, εκπροσωπώντας με τα έργα τους και οι δύο, ιδέες που δεν συνάδουν με τις προθέσεις της κυρίαρχης τάξης. Ορίζονται, έτσι, στο πλαίσιο της μυθοκριτικής, οι κειμενικές και οι θεματικές συγκλίσεις, οι κοινοί ήρωες (με βασική ηρωίδα-σύμβολο την Αντιγόνη) καθώς και οι δράσεις τους, καθώς εναλλάσσονται, χάρη στην ευλυγισία του μύθου, στο έργο του Άρη Αλεξάνδρου· με την αρχαία τραγωδία και τα ιστορικά-πολιτικά γεγονότα της εποχής του Σοφοκλή να εμπνέουν την παραγωγή της νεοελληνικής μεταπολεμικής λογοτεχνίας κατά τη διάρκεια της Κατοχής και του Εμφυλίου Πολέμου. Τα παραπάνω στοιχεία αποτελούν μέρος της εν εξελίξει μεταπτυχιακής διπλωματικής εργασίας, που σχετίζεται γενικότερα με την πρόσληψη του αρχαίου μύθου, ειδικότερα και εκτενέστερα με την πρόσληψη του αρχαίου μυθικού πυρήνα της Αντιγόνης στο έργο του Άρη Αλεξάνδρου, προσθέτοντας εδώ, και το τρίτο λογοτεχνικό κείμενο προς σύγκριση, το μυθιστόρημά του *Το Κιβώτιο*, που δεν θα συμπεριληφθεί στην ανακοίνωση, το οποίο όμως επηρεάζεται ποικιλότροπα και ουσιαστικά, από τα προαναφερθέντα έργα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ-ΑΪΣΕ ΓΙΛΜΑΖ

Υποψήφια Διδάκτωρ Νεοελληνικής Φιλολογίας,
Ε.Κ.Π.Α.

**Η χρήση και η λειτουργία του παραθέματος
στην νεοελληνική μεταπολεμική πεζογραφία**

11/2

11:15-
11:30

Σκοπός της υπό εκπόνηση διδακτορικής διατριβής είναι να προσεγγίσουμε ερμηνευτικά κείμενα της σύγχρονης νεοελληνικής πεζογραφίας, στα οποία οι παραθεματικές πρακτικές¹ εμφανίζονται ως δεσπόζουσα ειδολογική επιλογή των συγγραφέων τους². Τα παραθέματα, αυτούσια δηλαδή κείμενα (είτε λεκτικά είτε εικαστικά) τα οποία έχουν “ξεκολληθεί” από το αρχικό τους περιβάλλον και έχουν “εισβάλλει” στο αφηγηματικό περιβάλλον του κειμένου, τροποποιούν σε σημαντικό βαθμό τη γραμμική ροή και την ποιότητα της αφήγησης. Ακόμα, και τα ίδια τα παραθέματα (π.χ. μια επιστολή ή μια φωτογραφία) τροποποιούνται, καθώς η αλλαγή περιβάλλοντος και συμφραζομένων της ίδιας λεκτικής αναφοράς, δίνει στο παράθεμα νέα αξία, νέο προσανατολισμό, διαταράσσοντας ταυτόχρονα τη συνοχή του νέου περιβάλλοντός του³, καθώς η διατύπωση-πάρθεμα ως προϊόν πλέον εκφοράς αλληλεπιδρά δυναμικά με το νέο περιβάλλον της, μιας και οι λέξεις, σύμφωνα με τον Μπαχτίν, είναι «ήδη κατοικημένες»⁴.

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Τα παραθέματα, προερχόμενα είτε από λογοτεχνικά και καλλιτεχνικά (π.χ. εικαστικά έργα) είτε από εξω-λογοτεχνικά/καλλιτεχνικά συμφραζόμενα (π.χ. ημερολογιακές καταγραφές), βρίσκονται σε διαρκή διάλογο, όπως ορίστηκε από τον Μπαχτίν, με την κύρια αφήγηση, ενώ συχνά λαμβάνουν ακόμα και τη θέση της. Η υπόθεση που επιθυμούμε να εξετάσουμε είναι το αν και κατά πόσο τα παραθέματα λειτουργούν ως αυτοτελές σώμα στο ίδιο το λογοτεχνικό κείμενο, πώς δηλαδή και τα ίδια αυτά σωματοποιούνται και παρουσιάζονται στον αναγνώστη ως “υλικά” του εκάστοτε λογοτεχνικού κειμένου. Η υλικότητα αποτελεί την έννοια η οποία μάς δημιουργεί αυτή τη σκέψη, αφού η βασική λειτουργία που επιτελούν τα παραθέματα, είναι να διεμβολίζουν και να δημιουργούν “ρωγμές” και τριγμούς στην αφήγηση των κειμένων.

Έτσι το ζήτημα που τίθεται προς ερμηνευτική διερεύνηση, είναι οι τρόποι εκείνοι, βάσει των οποίων τα παραθέματα αισθητοποιούν το υλικό σώμα –και όχι κάποια άλλη έννοια ή κατάσταση–, σωματοποιούνται και τα ίδια, αποκτώντας υλική υπόσταση μέσα στο λογοτεχνικό κείμενο στο οποίο “κομματιάζουν”.

Ορισμένοι από τους συγγραφείς το έργο των οποίων πρόκειται να μας απασχολήσει είναι οι: Θ. Βαλτινός (1932), Ν. Καχτίσης (1926-1970), Α. Μαραγκόπουλος (1948), Έλενα Χουζούρη, Έρση Σωτηροπούλου (1953), Θ. Σκάσσης (1953), Νατάσα Χατζιδάκι (1946-2017), Κ. Ακριβός (1958), Κ. Βούλγαρης (1958) και Μ. Φάις (1957) κ.α.

Στόχος, λοιπόν, της παρούσας ομιλίας αποτελεί η περιγραφή τόσο της μεθοδολογίας όσο και των βασικών αξόνων της υπό εκπόνηση διατριβής, μέσα από τα θεωρητικά εργαλεία αλλά και ενδεικτικά λογοτεχνικά παραδείγματα, τα οποία θα επιτρέψουν την αποτελεσματικότερη παρουσίαση του θέματος και την ανάδειξη της σημασίας των παραθεματικών πρακτικών στην λογοτεχνική αφήγηση.

¹ Ενδεικτικά για τις παραθεματικές πρακτικές βλ.: A. Compagnon,., *La Seconde Main ou le travail de la citation*, Paris, Éd. du Seuil, 1979· G. Morson, *The Words of Others: From Quotations to Culture*, New Haven – London, Yale University Press, 2011· G. Genette, Παλίμψηστα. Η λογοτεχνία δεύτερου βαθμού (μτφρ. Β. Πατσογιάννης), Αθήνα, ΜΙΕΤ, 2018.

² Κ. Δανόπουλος, «Ελληνικό Σταυρόλεξο», Η μεταμυθοπλασία στη νεοελληνική πεζογραφία, ό.π., 390.

³ Ό.π., 141.

⁴ T. Todorov, Mikhail Bakhtine. *Le principe dialogique: Ecrits du Cercle de Bakhtine*, Παρίσι, Seuil, 1981, 77.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΤΡΟΥΜΠΑΣ

Υποψήφιος διδάκτωρ Νεοελληνικής Φιλολογίας
Δ.Π.Θ.

Οι αισθητικές επιλογές του ποιητή Γιώργου Μαρκόπουλου στην εξελικτική πορεία της γραφής του

11/2

11:30-
11:45

Η παρούσα διερεύνηση παρακολουθεί τις μεταβολές που επιφέρει ο Γιώργος Μαρκόπουλος στα ποιήματά του, καθώς τα επεξεργάζεται εκ νέου στο πέρασμα του χρόνου, από έκδοση σε έκδοση του ποιητικού του έργου. Οι τροποποιήσεις του ποιητή συνιστούν δείκτη των αισθητικών του επιλογών, όπως αυτές διαφαίνονται τόσο από το υλικό που προσπερνά, αφήνοντάς το πίσω, όσο κι από εκείνο που προκρίνει, καθιστώντας το αναγνωριστικό της τέχνης του.

ΜΑΡΙΑ ΤΕΝΕΚΕΤΖΗ

Μεταπτυχιακή φοιτήτρια Δ.Π.Θ., Π.Μ.Σ. Κείμενα και πολιτισμός- Νεοελληνική Φιλολογία

Λογοτεχνία και κριτικός λόγος στην εφημερίδα *Το Βήμα* κατά το 1960

11/2

11:45-
12:00

Στη παρουσίαση/ ομιλία πρόκειται να προβληθούν τα λογοτεχνικά κείμενα, όσο και τα κείμενα κριτικού λόγου που φιλοξενήθηκαν από την εφημερίδα *Το Βήμα* κατά το έτος 1960. Τα κείμενα αυτά αποτελούν τα ευρήματα πρωτογενούς έρευνας που πραγματοποιείται ηλεκτρονικά στο Ιστορικό Ψηφιακό Αρχείο του Βήματος και των Νέων (<http://premiumarchives.alteregomedia.org/Login.aspx>). Θα προηγηθεί η παρουσίαση της ιστορικής πορείας και των ταυτοτικών χαρακτηριστικών *Του Βήματος* και θα ακολουθήσει αναφορά στο ιστορικό και λογοτεχνικό συγκείμενο, ώστε να ενταχθούν σε αυτό τα ευρήματα της έρευνας. Το κύριο μέρος της παρουσίασης θα αποτελείται από δύο μέρη. Στο πρώτο θα παρουσιαστούν ταξινομημένα τα λογοτεχνικά κείμενα. Η ταξινόμηση αφορά τόσο τη διάκρισή τους σε ποιητικά και πεζογραφικά έργα, πρωτότυπα και μεταφρασμένα, όσο και την ειδολογική τους κατάταξη σε επιμέρους λογοτεχνικά είδη, ώστε να αναδειχθεί η ποικιλομορφία της λογοτεχνικής παραγωγής που συναντάται στις σελίδες της εφημερίδας. Στο δεύτερο μέρος θα ακολουθήσει η παρουσίαση των κειμένων κριτικού λόγου (βιβλιοκρισιών, βιβλιοπαρουσιάσεων, σημειωμάτων κ.ά.). Θα γίνει προσπάθεια να περιγραφούν τα βασικά γνωρίσματα της κριτικής, τα θέματα που αποτέλεσαν αντικείμενο της, αλλά και οι απόψεις που διατυπώθηκαν αναφορικά με ζητήματα της λογοτεχνίας, με στόχο τον εντοπισμό των θεωρητικών και μεθοδολογικών απόψεων των συντακτών τους σχετικά με την παλαιότερη και σύγχρονή τους, εγχώρια και ξένα, λογοτεχνική παραγωγή. Η παρουσίαση στοχεύει να καταδείξει το ρόλο της εφημερίδας *Το Βήμα* αφενός ως μέσου προβολής και διαμόρφωσης του λογοτεχνικού γίνεσθαι κατά την εξεταζόμενη περίοδο, αφετέρου ως χρήσιμου εργαλείου για τη φιλολογική έρευνα αυτής της περιόδου.

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

11/2

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΣΑΡΑΤΖΗΣ

Υποψήφιος διδάκτωρ νεοελληνικής φιλολογίας

12:30-
12:45

Το Έπαθλο Παλαμά, η ανθολογία *Domaine Grec* και οι κριτικοί στοχασμοί του Σεφέρη

Στην ανακοίνωση που ακολουθεί, επιχειρούμε να σκιαγραφήσουμε τον στοχασμό του Σεφέρη ως προς τη συζήτηση, και κυρίως τη διαμάχη των κριτικών, όταν το 1947 του απονέμεται το βραβείο Παλαμά και, λίγο καιρό αργότερα, κυκλοφορεί η ανθολογία *Domaine Grec* του Robert Levesque. Εξετάζουμε φακέλους του Αρχείου, στους οποίους ο Σεφέρης με περισσή επιμέλεια συγκεντρώνει δημοσιεύματα εφημερίδων και περιοδικών, τα οποία εστιάζουν στη βράβευσή του και στην κυκλοφορία της ανθολογίας.

Ανατρέχουμε στο ημερολόγιο του Ποιητή, για να δούμε τον τρόπο με τον οποίο αξιολογεί τη θύελλα των αντιδράσεων που ξεσηκώνεται στους κόλπους της κριτικής. Διερευνούμε τη δημόσια επιστολική συνομιλία του Σεφέρη με τον Ι. Μ. Παναγιωτόπουλο, βασικό συναγωνιζόμενο ως προς το Έπαθλο Παλαμά. Εξετάζουμε την ιδιωτική επιστολογραφία του Σεφέρη με τον Η. Βενέζη, με αφορμή τις αντιδράσεις του δεύτερου ως προς το περιεχόμενο της ανθολογίας *Domaine Grec*. Τέλος, ανασύρουμε από το Αρχείο, σπάραγμα δοκιμίου, το οποίο ο Σεφέρης ξεκινά να συγγράφει με αφορμή τη συζήτηση των κριτικών και αναδεικνύει τους λόγους στους οποίους ο Ποιητής αποδίδει τη διαμάχη.

αφήγησης, γ) την ηθική/προσωπική και κοινωνική διάσταση της υποκειμενικής εμπειρίας της ασθένειας, δ) την εξωτερίκευση, ε) τη χρήση εναλλακτικών ιστοριών, και στ) την ύπαρξη εξωτερικών μαρτύρων, κατά τη διάρκεια της θεραπευτικής διαδικασίας.

Έπειτα, θα παρουσιάσω το ερμηνευτικό μου εργαλείο, το οποίο συνδέει τις παραπάνω θεωρίες με συγκεκριμένες αφηγηματικές τεχνικές, γύρω από τον χρόνο, την έγκλιση και τη φωνή της αφήγησης, καθώς και κάποια συμπεράσματα από την εφαρμογή του σε κείμενα (αυτοβιογραφικά και υβριδικά) συγγραφέων που έχουν οι ίδιοι μια ασθένεια και γράφουνε γι' αυτήν, με αποτέλεσμα η γραφή να γίνεται μέσο αυτοθεραπείας. Τέτοιες περιπτώσεις αποτελούν οι: Μαργαρίτα Καραπάνου (Ναι [1999], Η ζωή είναι αγρίως απίθανη [2008]), Κωστής Γκιμοσούλης (Δύο μήνες στην αποθήκη [2013]), Σοφία Νικολαΐδου (Καλά και σήμερα – Το χρονικό του καρκίνου στο δικό μου στήθος [2015]) και Αύγουστος Κορτώ (Μικρό Χρονικό Τρέλας [2019]). Η διεπιστημονική οπτική που υιοθετεί η έρευνά μου αποσκοπεί στην ουσιαστικότερη και αντικειμενικότερη τεκμηρίωση του ψυχοθεραπευτικού ρόλου της γραφής σε λογοτεχνικά κείμενα που αφηγούνται την ασθένεια, ενισχύοντας και εμπλουτίζοντας τις μεθόδους ανάλυσης και τα πορίσματα των λογοτεχνικών σπουδών με τις αναζητήσεις και τις πρακτικές της ψυχολογίας και της ψυχοθεραπείας.

11/2

ΓΕΩΡΓΙΑ ΝΤΕΜΙΡΗ

Υποψήφια Διδάκτωρ Νεοελληνικής Φιλολογίας του Τ.Ε.Φ./Δ.Π.Θ.)

12:45-
13:00

Η γραφή ως θεραπεία: η διεπαφή λογοτεχνίας και ψυχολογίας στη σύγχρονη ελληνική πεζογραφία

Στην παρούσα ανακοίνωση θα γίνει παρουσίαση της διδακτορικής μου διατριβής με τίτλο «Η γραφή ως θεραπεία: η διεπαφή λογοτεχνίας και ψυχολογίας στη σύγχρονη ελληνική πεζογραφία», η οποία στοχεύει στη δημιουργία ενός ερμηνευτικού εργαλείου για την προσέγγιση των (αυτο)βιογραφικών λογοτεχνικών κειμένων που αφηγούνται την ψυχική ή σωματική ασθένεια. Το εργαλείο αυτό αξιοποιεί συνδυαστικά τις αρχές και τα πορίσματα της αφηγηματικής προσέγγισης/έρευνας για την ασθένεια στο πεδίο της ψυχολογίας, της αφηγηματικής θεραπείας στο πεδίο της συστημικής ψυχοθεραπείας και της θεωρίας της αφήγησης του Gérard Genette στο πεδίο των λογοτεχνικών σπουδών, προκειμένου να γίνει σαφές πώς ανακατασκευάζεται η ταυτότητα του υποκειμένου μέσα στην/από την αφήγηση και πώς πραγματώνεται η θεραπευτική λειτουργία της γραφής μπροστά στην και σε σχέση με την ασθένεια.

Αρχικά, θα κάνω μια σύντομη αναφορά στη δομή της διατριβής, η οποία απαρτίζεται από τρία κεφάλαια (1. «θεωρητικό υπόβαθρο», 2. «η γραφή ως μέσο αυτοθεραπείας», 3. «η γραφή ως τρόπος αντιμετώπισης της απώλειας και του πένθους») και θα επικεντρωθώ στην ανάλυση των θεωριών της αφηγηματικής έρευνας και θεραπείας, οι οποίες μελετάνε: α) τη βιογραφική ρήξη και την αφηγηματική αναδόμηση του εαυτού, β) τη χρονική διάσταση της

ΚΥΡΙΟΙ ΟΜΙΛΗΤΕΣ

Αγγελάτος Δημήτρης
Καθηγητής
Νεοελληνικής Φιλολογίας και Θεωρίας της
Λογοτεχνίας
ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ, 12

Βαϊόπουλος Βάιος
Καθηγητής
Καθηγητής Λατινικής Φιλολογίας
ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ, 6

Καραμάνου Ιωάννα
Καθηγήτρια
Αρχαίας Ελληνικής Τραγωδίας
ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ, 4

Κοτζάμπαση Σοφία
Καθηγήτρια
Βυζαντινής Φιλολογίας
ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ, 8

Το Colloquium διεξάγεται διαδικτυακά στο:

<https://shorturl.at/gtvL9>

Συντονιστές:

Σταμάτης Μπουσές, Αναπληρωτής
Καθηγητής Τ.Ε.Φ.
Δημήτριος Παπανικολάου, ΕΔΙΠ
Εργαστηρίου Παπυρολογίας και
Παλαιογραφίας

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΟΝΟΜΑΤΩΝ

Αρχοντογεώργη Αρτεμίσια,	6
Γιαλαμά Ελένη-Ακριβή,	5
Γιλμάζ Κωνσταντίνα-Αϊσέ,	12-13
Γουγούση Ελεάνα,	4
Δαλακούρα Βερονίκη,	7
Ζηλιασκοπούλου Αναστασία,	8
Ζλατίνη Ελένη,	10-11
Καζάκου Γιαννούλα,	9
Κανακάκης Κομνηνός-Ιάσοντας,	6
Καρατζόγλου Παρθένα,	7
Κοψαλίδου Ευαγγελία,	5
Λένος Γεώργιος,	5
Μανιάς Παναγιώτης,	10
Μανωλά Αγγελική,	4
Μανώλη Ευαγγελία,	8-9
Μήτσου Μαγδαληνή,	12
Μυταυτσής Ιωάννης,	9
Ντεμίρη Γεωργία,	14
Σαρατζής Απόστολος,	14
Σκιαθίτης Αθανάσιος,	8
Στρούμπας Ιωάννης,	13
Τενεκετζή Μαρία,	13
Χατζηραφαηλίδου Ιωάννα,	8
Χατζοπούλου Ελένη,	9

